

ПОСИЛЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Постановка проблеми. В умовах глобалізації та інтеграції світових економічних процесів зростає залежність економік різних країн, що потребує удосконалення системи регулювання фінансовими установами. Необхідно вирішувати завдання управління капіталом та бізнес-ризиками, забезпечувати зростання в міжнародному масштабі і дотримуватися при цьому більш жорстких вимог до прозорості облікової і фінансової діяльності. Загальновідомо, що основними параметрами, які необхідні бізнес середовищу для прийняття рішення про те, куди інвестувати кошти, є висока прибутковість і мінімальний ризик. Прибутковість звичайно розраховується на основі бухгалтерських стандартів і перевіряється аудиторськими компаніями. Але глобальна фінансова криза 2008 року одночасно з коментарями про фінансову стабільність провідних інвестиційних банків, страхових фірм та фінансових установ розвинених країн ставить під питання довіру власників та інвесторів до цих інститутів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика фінансової безпеки держави в тій чи іншій мірі була предметом дослідження Ф. Бутинця, А. Гальчинського, В. Гейця, С. Голова, І. Гришовой, В. Жука, Г. Кірейцева, І. Крюкової, Н. Малюги, С. Пахомова, М. Пушкаря, П. Саблука, О. Смірнова, Я. Соколова, Л. Сука, Дж. Торрае., Дж. Маккензі, Дж. Хітчінса А. Філіпенка, Т. Шабатури та інших [1-11].

Однак до сьогодні на науковому і практичному рівнях не повною мірою досліджено глобальну природу економічної безпеки, та можливі загрози з боку транснаціональних компаній. Не відпрацьовані можливі варіанти відповіді на дії міжнародних гравців світової економіки, які за допомогою стратегії політичного та економічного впливу, при підтримці ЗМІ, рейтингових агентств та міжнародних стандартів бухгалтерської звітності збільшують власні прибутки і зменшують роль держави у розбудові власної конкурентоспроможної економіки. Українському бізнес середовищу потрібна сформована система заходів щодо зміцнення економічної безпеки України в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу Ступінь фінансової небезпеки оцінюється шляхом виявлення факторів ризику та методів впливу на їх зменшення. Інвестиційна активність постійно змінюється залежно умов та обсягів інвестування. Оцінкою ризику займаються рейтингові агентства. Подібно до того, як всі компанії мають власних бухгалтерів, які працюють за загальноприйнятими стандартами та методиками, компанії також залучають власних професіоналів для оцінки непередбачених ситуацій і фінансових зловживань. Вплив рейтингових агентств на світові економічні та політичні події посилюється після заборони урядом США найбільшим страховим компаніям і пенсійним фондам, разом контролюючим суму в межах 1 мільярда доларів, проводити операції з паперами, що не мали рейтингу, підтвердженого «визнаними» національними рейтинговими агентствами «Standard & Poor's», «Moody's», «Fitch Ratings» та інших, що дозволило рейтинговим агентствам до початку 1990 років отримати мільярдні обороти і майже нічим не обмежену і абсолютно безвідповідальну владу [1]. Спеціальний уповноважений комісії по цінним паперам і біржам США Кетлін Л. Кейсі, зауважила, що агентства кредитного рейтингу «великої трійки» підвели інвесторів. Саме тому ми сьогодні перебуваємо в такій ситуації. Найбільші рейтингові агентства привласнювали свої вищі рейтинги складним борговим інструментам, що не заслуговували статусу об'єктів інвестицій. І інвестори разом з ринками заплатили важку ціну. Звичайно, рейтингові агентства не єдина причина кризи, але вони зіграли свою роль, притому чималу [2].» Сьогодні, за сприянням глобальних рейтингових агентств, які стали загальноприйнятими орієнтирами фінансового стану,

швидкими темпами зростає спекулятивний капітал, збільшується прірва між виробничим і фінансовим сектором. А. Філіпенко вважає, що розвиток фінансових ринків та інституцій є вирішальним та невід'ємним чинником економічного зростання. Зростаюча лібералізація національних фінансових ринків, відсутність національного контролю за рухом капіталів, перехід до системи гнучких валютних курсів зумовили посилення глобальної фінансової інтеграції. Головні світові фінансові центри функціонують як єдиний ринок, основними особливостями якого є небачені в історії масштаби спекулятивної діяльності, висока швидкість здійснення фінансових операцій та масштабність фінансових накопичень. Процес глобалізації фінансових ринків дедалі більше відриває грошові потоки від національних економік. Фінанси під впливом глобалізації стають носіями шоків, хаотичності, що справляє деструктивний вплив та має руйнівні наслідки. Зростаюче домінування на глобальному просторі віртуального капіталу, що призводить до відриву фінансів від реального сектору, криє у собі, крім іншого, і потенційну глобальну небезпеку [3, с. 121–165]. Доктор економічних наук Жук В.М. наголошує, що «...у сучасному світі особливо гостро постає проблема економічних криз локального та глобального характеру. Бухгалтерський облік є унікальним інститутом, що забезпечує порозуміння та керованість у соціально-економічних середовищах різних рівнів»[6]. Тому в розвинутих країнах облікова і фінансова складова є необхідними розв'язання глобальних проблем. Питання економічної безпеки сьогодні набувають виняткового значення і є предметом активної уваги з боку як вітчизняних так і закордонних фахівців і науковців. Попри активного декларування глобальними економічними гравцями єдиного економічного середовища, яке «спрощує» виробничо-господарські і фінансові операції, кожна країна сьогодні намагається збудувати конкурентоспроможну національну економіку і постійно утримувати та зміцнювати свої позиції у світовій системі господарювання, мінімізувати наслідки глобальних загроз у разі їх виникнення, що, у свою чергу, забезпечить ефективне функціонування національної економіки та економічне зростання держави. Сучасний стан економічних взаємовідносин створює загрозу безпеці суб'єктів економічного процесу, спонукає їх до стихійного встановлення власних правил здійснення обліку господарських операцій, в яких регулююча і контролююча роль держави дедалі заміщується неформальними угодами між учасниками. Проблеми оцінки були і залишаються важливими для теорії та практики бухгалтерського обліку, адже вона є одним з основних його елементів, який дає змогу отримати інформацію про майно підприємства, його зобов'язання.

Отже, запровадження в облікову практику оцінки за справедливою вартістю пов'язано з появою таких об'єктів обліку, як фінансові інструменти – активи віртуальної економіки. Я. В. Соколов зазначає: «Основне завдання проведення айфарезу зводиться до того, щоб, перш за все, актуальні власники (власники на даний момент) і особливо потенціальні (можливі) власники акцій та інших цінних паперів мали реальне уявлення про активи фірм, які вони або хочуть продати (актуальні власники), або вважають за можливе купити (потенціальні власники). Для тих та інших прийнята на практиці оцінка за собівартістю є безглуздою [9]».

Не є таємницею, що інститути та організації транснаціонального капіталу (умовно назвемо їх інститутом глобалістів) через застосування в МСФЗ справедливої вартості нав'язують світу пріоритетність оцінки свого бізнесу та активів. Тобто існують потужні інституціональні інтереси у привабливішому поданні (оцінці) активів, значна частина яких відображає віртуальну економіку. Реалізація таких інтересів цілком можлива не тільки завдяки фінансуванню глобалістами розробки МСФЗ, що не приховується, але здебільшого з причин складності критичної оцінки методологічних підходів, запропонованих МСФЗ. Адже глобальний ринок є асиметричним – частина його учасників (зрозуміло яких) володіє більшою інформацією, потужнішими економіко-політичними можливостями. Можна стверджувати, що інститути та організації глобалістів мають більше можливостей видати бажане за дійсне. Їхня інституційна потужність здатна

методологічно формувати та нав'язувати світові через МСФЗ (і сформовані на їх основі національні стандарти) цінність певних активів [10].

Таким чином, щось важливе для глобалістів, оцінене силою лобістської методології та підкріплене вагомим інтересом і фінансовими можливостями потужних інститутів та організацій, буде вартувати більше, ніж реально існуючий актив з інверсійним інституціональним інтересом. У такий засіб сучасний глобалізований світ реалізує стратегію нав'язування цінностей. Усе частіше виникають кризові явища, які будуються на ситуаціях, коли кінцевий власник цінного паперу не може оцінити його реальну вартість із урахуванням ризиків.

«Глобальний» інститут нав'язує світові пріоритетність оцінки власного бізнесу, власних активів. Графічно ці протиріччя можна показати як зміну трендів вартості активів залежно від впливу інститутів реальної та віртуальної економіки на методологію оцінки (рис. 1).

За визначального впливу на методологію оцінки (через МСФЗ) інститутів віртуальної економіки (рис. 1) вартість віртуальних активів завищується. Тоді як вартість реальних, навпаки, занижується.

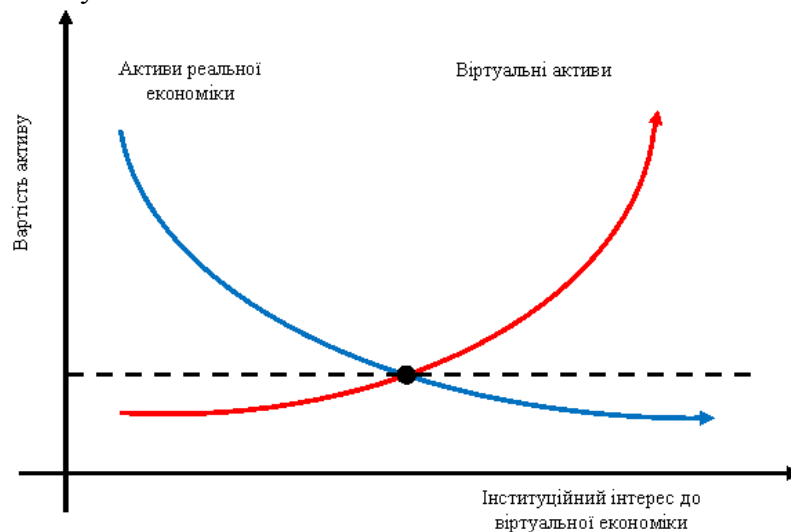

Рис. 1. Визначальний вплив інтересів інститутів віртуальної економіки (інституту глобалістів) на оцінку активів

Отже, без рівноваги сильніші інститути та їх об'єднання задаватимуть вектор розвитку методології в облікових стандартах як національного, так і міжнародного рівнів. Інституціональна теорія і запропонована наукова гіпотеза змінюють уявлення про формування методології та місію оцінки. Облікову оцінку сьогодні необхідно усвідомлювати не стільки як відображення якого-небудь конкретного факту в грошових одиницях, скільки як величину змістовного вираження інституціональних інтересів, що здатні нав'язувати «правила гри». Практичні дії всіх суб'єктів господарювання залежать від того, який вектор закладено інституціональним інтересом до «правил гри». Україна здатна і зобов'язана сформулювати якісно нову участь бухгалтерського обліку в соціально-економічному просторі. Безцінним багатством є сільськогосподарські землі й екологічно чисті біологічні активи. На привабливе представлення саме цих ресурсів і має бути спрямований інституціональний інтерес нашої держави в МСФЗ. Землі, права користування ними, біологічні активи, стратегічні запаси зерна, і не тільки, є важливим фактором збалансованості світової економіки [11]. У світовому та вітчизняному обліку такі активи значно недооцінено, що завдає шкоди не тільки національним інтересам, але і світовій стабільності. Україні потрібно долучитися до процесу формування сучасної світової економічної системи разом з представниками міжнародних організацій. Реалізація зазначених та інших заходів сприятиме не лише формуванню повноцінного ринкового середовища, розвитку економіки, легалізації капіталу, процесу демократизації економіки і

суспільства в цілому, а й значному підвищенню конкурентоспроможності економіки та усуненню реальних загроз національній безпеці держави.

Рейтинги американських агенцій Мудіс (Moody's), Стандард енд Пурс (Standard & Poors (S&P) та американо-британського агентства Фітч Рейтинг (Fitch Rating) стали загальноприйнятим орієнтиром фінансового стану. За оцінками самих агенцій, вони контролюють близько 95% глобального ринку рейтингових оцінок. Зокрема, на Стандард енд Пурс припадає 40%, на Мудіс – 39%, на Фітч – 16%. Практика свідчить, що агенції регулярно припускаються помилок, а це призводить до фінансових втрат інвесторів. Суттєві помилки в оцінці ринків країн, що розвиваються, за даними ЮНКТАД, є ще масштабнішими [12, с. 39–40.]

Багатомільярдні обороти та прибутки інтернет компаній Гугл (Google), Яху (Yahoo), іБей (eBay) – інтернет-магазини, аукціони, онлайн-офіси (наприклад Google Apps, Google Analytics) – ця електронна комерція все сьогодні активно працює в Україні, але за відсутністю спеціалістів фіскальні органи не здатні контролювати ситуацію, обліковувати значні грошові потоки і оподатковувати частку на благо держави. Дуже важко знайти власника, поставити його на податковий облік і примусити сплачувати податки. Аналізуючи тенденції розвитку реальної і віртуальної економіки, приходимо до висновку, що частка віртуального бізнесу невпинно зростає. У той час, коли реальний сектор потерпає від корупційного тиску органів влади, непомірних витрат на оренду приміщень, пожежників, санстанцію, охорону, податкового навантаження - віртуальна економіка працює в режимі он лайн за допомогою глобальної Інтернет мережі. Сьогодні державні фінансові органи демонструють нездатність існуючої системи протистояти, а тим більше, упереджувати негативні тенденції сучасної глобальної віртуальної економіки.

Сучасні глобальні процеси вимагають адекватних змін від бухгалтерської інформаційної системи та формують потребу у новій універсальній та якісній світовій мові бізнесу. Поглиблення й уніфікація економічних інтеграційних процесів призводить до появи нових форм організаційної єдності держав у даній сфері міжнародних відносин, у тому числі за допомогою впровадження наднаціональних органів регулювання.

Стійкість і стабільність національної економіки передбачає міцність і надійність усіх елементів економічної системи, захист усіх форм власності, стримування дестабілізуючих чинників.

На сьогодні в Україні актуальним є завдання привести існуючу в країні систему бухгалтерського обліку і звітності у відповідність до вимог глобальної економіки та міжнародних стандартів. Постійно вдосконалюються електронні системи введення та реєстрації інформації, планування і контролю операційної діяльності. За допомогою мобільних пристроїв постійно генеруються і аналізуються колосальні масиви інформації. Економічний відділ, який аналізує річні звіти за 3 роки - це минуле століття. Швидке повернення інвестицій і конкурентоспроможний бізнес сьогодні тісно пов'язаний з використанням масиву інтернет даних за допомогою різноманітних програм і систем. Економічний відділ сьогодні – це група молодих людей з різних країн, які працюють в онлайн-офісі на потужних електронних пристроях.

Тому ми пропонуємо звернути увагу на проблемні питання та можливі напрямки розвитку власної економічної політики та стратегії, націленої на посилення економічної безпеки України:

- відсутність механізмів захисту національної економіки попри те, що в умовах відкритості економіки ця проблема набуває надзвичайної гостроти. Зусилля направлені на захист економічних інтересів, та інтелектуальної власності зарубіжних країн-партнерів;

- коригування власної нормативно-правової бази до вимог СОТ та ЄС за принципом «win-lose», тобто – (один виграє і збільшує прибутки, другий – втрачає) потрібно змінити на розробку єдиної стратегії СОТ – ЄС – Україна на принципі «win-win» (виграють та збільшують свої прибутки обидві сторони);

- розробка власних прогнозів потенційно загрозливих явищ і прийняття рішень щодо зменшення негативного впливу зовнішнього середовища в першу чергу на реальний сектор, експортоорієнтовані галузі та інноваційні проекти економіки України.
- незацікавленість менеджменту, власників, бухгалтерів, непрозорість бізнесу вимагає додаткові гроші та час на підготовку спеціалістів, розробку ліцензованих бухгалтерських програм, формуванні нової облікової політики та налагодження нової схеми «оптимізації» оподаткування;
- виникає гостра потреба у спеціалістах, тому необхідно вводити нові фінансові, бухгалтерські, IT спеціальності (наприклад – «глобальний підприємець») з обов'язковим вивченням міжнародних бухгалтерських документів та програмного забезпечення, що зумовлює потребу в коригуванні навчальних планів ВНЗ у студентів економічного напрямку навчання та отримання сертифікатів ACCA/DipIFR/CAPA/CIPA /CAPS – з метою організації обліку і контролю за віртуальним бізнесом;
- створення на базі Міністерства доходів і зборів, яке декларує себе як бізнес-партнера, платформи для електронної комерції, впровадження власної електронної системи розрахунків (електронні гаманці), електронної системи тендерних закупівель... Держава повинна надавати роботу фрілансерам, проводити навчання, надавати кредитні лінії, спираючись на програми державно-приватного партнерства одночасно с веденням обліку віртуальних транзакцій та впровадження мінімального оподаткування.

Висновки: Майбутню модель розвитку необхідно пов'язувати з прерогативою запитів до нього від національних та міжнародних інституцій. Ось чому будь-який елемент міжнародного співробітництва повинен бути всебічно проаналізований. Результати його втілення мають бути прогнозовані, що дасть можливість розробити необхідні заходи запобігання розвитку негативних процесів, особливо коли це стосується трудового потенціалу. Кожна країна, і Україна не виключення, має право і зобов'язана захистити свої національні інтереси. Перший крок до цього — надійне прогнозування наслідків будь-якого процесу в сучасному світі та розробка запобіжних заходів. Здатність до саморозвитку і прогресу означає спроможність самостійно реалізовувати і захищати національні інтереси, створювати сприятливий інвестиційно-інноваційний клімат, розвивати інтелектуальний потенціал. Економіка, яка постійно розвивається, здатна протистояти внутрішнім та зовнішнім загрозам. Запровадження власної економічної політики і стратегії євроінтеграції сприятиме забезпеченню умов для формування фінансових ресурсів, достатніх для виконання конституційно закріплених функцій держави, дозволить збільшити надходження до бюджету, створить передумови покращення бізнес-середовища.

Анотація

Статтю присвячено необхідності зміцнення економічної безпеки України в умовах сучасного світового розвитку шляхом розробки власної економічної політики і стратегії євроінтеграції з урахуванням облікової і фінансової складових, які формують базу інформаційно-аналітичної системи будь-якої діяльності.

Ключові слова: фінансова небезпека, глобалізація, інституціональна теорія бухгалтерського обліку, віртуальна економіка, стратегія національної економічної безпеки.

Summary

This article is devoted to the need to strengthen the economic security of Ukraine in today's world development by developing their own economic policies and integration strategies based accounting and financial components that form the basis of information - analytic system of any activity.

Key words: financial risk, globalization, institutional theory accounting, virtual economy, national economic security strategy.

Список використаної літератури:

1. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://ru-trade.info/vliyanie-rejtingovyx-agenstv-na-ekono/>
2. Електронний ресурс. Режим доступу: http://www.cbr.ru/publ/MoneyAndCredit/Heinsvort_0709.pdf
3. Гришова І.Ю.Повышение финансово безопасности предприятий птицеводства. / И.Ю.Гришова, В.В.Бутенко// Вектор науки ТГУ. Серия: Экономика и управление. – Тольятти. Россия. - 2013. № 1 – С.88-90.
4. Гришова І.Ю. Зміцнення фінансової складової економічної безпеки підприємства / І.Ю. Гришова, Т.С. Шабатура // Облік і фінанси №1, 2013.- С.99-105
5. Гришова І.Ю. Формування фінансової складової економічної безпеки підприємницької діяльності машинобудівних підприємств / І.Ю. Гришова, Т.С. Шабатура // Інноваційна економіка № 4, 2013. – С.319-324
6. Гальчинський А.С. Криза і цикли світового розвитку / А.С. Гальчинський.-К., 2009.- 391с. –укр.
7. Смирнов А. Кредитный пузырь и перколяция финансового рынка //
8. Вопросы экономики. – 2008. – № 10. <http://www.vopreco.ru/rus/redaction.files/10-08.pdf>
9. Жук В. М. Наукова гіпотеза трактування бухгалтерського обліку як соціально-економічного інституту. «Облік і фінанси АПК» № 2, 2012, с. 14–22.
10. Виртуальная экономика: Facebook почти полчаса стоил дороже «Газпрома» [Електронний ресурс]. Режим доступу: FB Pre-Market Trading (<http://www.nasdaq.com/symbol/fb/premarket>) (<http://www.anna-news.info/node/6108>).
11. Науковий журнал «Облік і фінанси» Електронний ресурс. Режим доступу: <http://magazine.faaf.org.ua/content/view/1256/93/>
12. Жук В. М. Наукове обґрунтування формування стратегічних запасів зерна: перспективи України в умовах глобалізації, «Економіка АПК» № 5, 2012, с. 19–25.
13. Моисеев С. Регулирование деятельности рейтинговых агентств на монопольном рынке // Вопросы экономики. – 2009. – № 2. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.vopreco.ru/rus/archive.files/n2_2009.html#an3
14. Гришова І.Ю. Вплив інституціональної структури на розвиток інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств [Електронний ресурс] / І.Ю. Гришова, В.О. Непочатенко // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2013. – № 2 . – С. 47-51. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2013/n2.html>